

הארץ

אחרי מות

"המחבלים התפרצו לקוקפיט באקדחים שלופים". בגיל 96 מת הטייס החטוף הראשון

ב-1968 מטוס אל-על נחטף לאלג'יר. הקברניט, עוזד אברבנאל, ששוחרר אחרי 39 יום בשבי, התנגד לשחרור מחבלים בתמורה. סיפור חייו כולל עוד פרקים סוערים רבים, בגינם קיבל עיטורי גבורה

עופר אדרת

20 באוקטובר 2022

ב-1968 נחטף מטוס אל-על בדרכו מרומא ללוד, בידי אנשי החזית העממית לשחרור פלסטין. "המחבלים התפרצו לקוקפיט עם אקדחים שלופים ורימוני יד. כדור אחד עבר לי בין הרגליים", סיפר הקברניט, עוזד אברבנאל. טייס המשנה, מעוז פורז, נאבק עם אחד המחבלים, ונפצע. חמש שנים אחר כך נפל במלחמת יום הכיפורים. בנו, ניר, נהרג בניסיון החילוץ של נחשון וקסמן ב-1994. אברבנאל הוחזק עם בני ערובה נוספים במשך 39 ימים עד ששוחררו בעסקת חילופים תמורת מחבלים. לאחר שובו הביע צער על המחיר ששילמה ישראל תמורת השחרור.

היתה זו החטיפה הראשונה של מטוס ישראלי על רקע הסכסוך הישראלי-פלסטיני. היא היתה רק פרק אחד בשורה של פרקים סוערים בקריירה של אברבנאל. על פעולה שביצע ב-1950 זכה בצל"ש הראשון בתולדות צה"ל, שהומר לימים בעיטור המופת. המטוס שהטיס הצניח צנחנים במפגן ראווה. המצנח של אחד מהם נתפס בזנב המטוס והצנחן נלכד בין שמים וארץ. "התחלתי להרגיש לפתע רעידות בהגה", סיפר אברבנאל. "היה חורף, רוח נוראית... המטוס איבד את שיווי משקלו". אנשי הצוות ניסו למשוך את הצנחן פנימה, אך התנאים הקשו עליהם. עיתון "במחנה" תיאר את הדרמה כך: "בינתיים החלו המיתרים הנותרים להיקרע אחד אחד, וחבל עוגן ההצלה נקרע לאט לאט... המצב היה כלאחר יאוש".

אברבנאל לא איבד עשתונות. "ידעתי שבמקרה כזה מונחים על כף המאזניים חייו של צנחן אמיץ אחד מול חייהם של 15 צנחנים אחרים, שנשארו עדיין בבטן המטוס, ושל אנשי הצוות", אמר. הוא כיבה את אחד המנועים והקטין את

מהירות הטיסה כדי להפחית את עוצמת ההדף. המטוס החל מאבד גובה, אך הצנחן הוחזר בשלום למטוס.

אברבנאל נולד ב-1926 בתל אביב למרים וזאב. סבו מצד אביו, משה אברבנאל, שנולד באימפריה הרוסית, נצר למגורשי ספרד, היה ממייסדי ראינוע "עדן", בית הקולנוע הראשון בתל אביב. סבו מצד אמו, מוריס שינברג, שעלה מרומניה, תיכנן ובנה את השעון במגדל השעון ביפו. משפחת אברבנאל היתה בעלת חנות בגדים, וגרה בבית בפינת אלנבי וביאליק בתל אביב.

עוד כנער בגימנסיה העברית "הרצליה", התעניין אברבנאל בטייס. בבית הספר השתתף בחוג לתעופה ובגיל 14 החלה ללמוד דאייה בקלוב הארצישראלי לתעופה. בהמשך טס ב"אווירון" – חברת התעופה הראשונה ביישוב.

אחרי שירות ביטחוני בנוטרות נסע אברבנאל ללמוד בארה"ב. עם פרוץ מלחמת העצמאות הוא גויס על ידי טדי קולק, איש "ההגנה" אז, לקורס טיס מקוצר בבייקרספילד בקליפורניה. ביוני 1948 שב לישראל, הוצב בטייסת 1 בחיל האוויר, והשתתף במלחמת העצמאות בניחות הפצצה, אספקה ליישובים נצורים, הובלת נשק, פינוי פצועים והובלת מנהיגי היישוב לירושלים הנצורה. "הכל היה מאוד פרימיטיבי, זה היה כמו קרקס מעופף, לא פעם זרקנו את הפצצות בידיים", הוא סיפר. במבצע ולטה להבאת מטוסים מצ'כוסלובקיה, בעיצומה של המלחמה, התרסק מטוסו, והוא נפל בשבי ביוגוסלביה והוחזק שם כמה חודשים. ב-1950 הטיס את ליאונרד ברנשטיין והפסנתר שלו להופעה באילת. בטיסה נפגע אחד הקלידים וברנשטיין סירב לנגן. רק לאחר שאברבנאל נזף בו, כפי שהעיד לימים, חזר לבמה.

ב-1951, כמדריך בבית הספר לטיסה בכפר סירקין, ביצע אברבנאל שלוש נחיתות אונס מוצלחות ברצף, ועל כך קיבל את צל"ש מפקד חיל האוויר. ב-1952 החל לעבוד באל-על. "היינו נוהגים לומר שכל דיילת יודעת שהמטוסים עשויים מעץ ובד אבל הטייסים עשויים מפלדה", סיפר. "אם מטוס טס בגובה של 15 אלף רגל, אז גם הנוסעים הרגישו שהם בגובה הזה. על חימום בכלל לא היה מה לדבר... התנאים היו קשים ולפעמים הטייסים החזיקו את גליל החמצן על הברכיים והנוסעים היו מעולפים". ב-1967 סטה מטוס הבואינג שלו, בדרכו מווינה לישראל, וחדר למרחב האווירי של הונגריה. מטוסי קרב הונגריים הורו לו לנחות, אך אברבנאל הצליח לחמוק ולחזור לאוסטריה.

אשתו, אינס, ובתם הבכורה נפטרו לפני כשנתיים. אברבנאל נפטר החודש
והותיר אחריו שתי בנות ושבעה נכדים.